

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jarosław Matras

SSN Paweł Wiliński

Protokolant Emilia Bieńczak

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Józefa Gemry
w sprawie **A. S.**

oskarżonego o czyn z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 28 maja 2024 r.

zażaleń wniesionych przez oskarżonego i jego obrońcę

na postanowienie Sądu Najwyższego

z dnia 8 maja 2024 r., sygn. akt II KK 295/23,

w przedmiocie zastosowania wobec oskarżonego tymczasowego aresztowania

p o s t a n o w i ł:

**1. na podstawie art. 437 § 1 k.p.k. utrzymać w mocy
zaskarżone postanowienie;**

**2. oddalić wniosek adw. M. L. o przyznanie kosztów pomocy
prawnej udzielonej oskarżonemu z urzędu.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 10 maja 2022 r.,
sygn. akt XVIII K 41/21, A. S. został skazany za szereg przestępstw
(nadto za wykroczenie), w tym w pkt Ia za przestępstwo z art. 13 § 1 k.k.

w zw. z art. 148 § 1 k.k. w zb. z art. 156 § 1 pkt 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. na karę 13 lat pozbawienia wolności. Po połączeniu kar jednostkowych wymierzono oskarżonemu karę łączną 15 lat pozbawienia wolności. Wyrok ten został zmieniony wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 9 lutego 2023 r., sygn. akt II AKa 417/22, m.in. co do opisu czynu przypisanego oskarżonemu w pkt Ia wyroku Sądu meriti, jednak Sąd odwoławczy utrzymał w mocy orzeczenie o karach.

Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 8 maja 2024 r., sygn. akt II KK 295/23, po rozpoznaniu kasacji obrońcy oskarżonego A. S. na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 536 k.p.k. uchylił, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Po wydaniu wyroku Sąd Najwyższy na podstawie art. 538 § 2 k.p.k. w zw. z art. 249 § 1 k.p.k. w zw. z art. 258 § 2 k.p.k. zastosował wobec A. S. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres 3 miesięcy, wskazując, że środek ten ma trwać do dnia 6 sierpnia 2024 r., godz. 15:25.

Zażalenie na to postanowienie wnieśli oskarżony oraz jego obrońca z urzędu. A. S. w piśmie datowanym 13 maja 2024 r. w pkt V wniósł o „natychmiastowe uchylenie stosowania tymczasowego aresztowania w związku z zaistnieniem art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. podczas stosowania tego środka już w dniu 22.12.2021 r. w sprawie o sygn. akt II AKz 1474/21 i udziału w postępowaniu wypadkowym (tak w oryginale - uw. SN) SSA P.F. (uchylony wyrok w sprawie głównej przed sądem odwoławczym w przedmiotowej sprawie) oraz SSA A.K. (vide: osobiste stanowisko kasacyjne z 11.03.2024 r. pkt 13, 14, 15 i 16 wraz z załącznikami)”. Nadto podniósł, że nie zostało wyjaśnione, czy w jego przypadku nie zachodzą przesłanki z art. 259 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k., nakazujące odstąpienie od stosowania tymczasowego aresztowania.

Obrońca oskarżonego zarzucił obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść zaskarżonego postanowienia, a to:

1. art. 249 § 1 k.p.k., polegającą na zastosowaniu tymczasowego aresztowania, mimo że nie jest ono niezbędne w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania;

2. art. 258 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k., polegającą na przedłużeniu tymczasowego aresztowania, mimo braku podstaw określonych tymi przepisami;
3. art. 249 § 1 k.p.k. w zw. z art. 257 § 1 k.p.k., polegającą na ich niewłaściwym zastosowaniu będącego konsekwencją błędnego uznania, że jedynym środkiem zapobiegawczym pozwalającym na zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania jest tymczasowe aresztowanie, w sytuacji gdy do zapewnienia prawidłowego toku postępowania wystarczający jest inny środek zapobiegawczy o nieizolacyjnym charakterze;
4. art. 6 § EKPC w zw. z art. 249 § 1 k.p.k. oraz 263 § 2 k.p.k. poprzez naruszenie zasady minimalizacji i proporcjonalności w stosowaniu środków zapobiegawczych, a polegające na zastosowaniu tymczasowego aresztowania na dalszy okres, pomimo braku potrzeby stosowania tak określonego okresu tymczasowego aresztowania dla zapewnienia prawidłowego toku postępowania.

W konkluzji obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i zarządzenie bezzwłocznego zwolnienia tymczasowo aresztowanego, nadto o zasądzenie na rzecz obrońcy nieuiszczonego wynagrodzenia z tytułu pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu z urzędu

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesione zażalenia są niezasadne i jako takie nie mogą prowadzić do uchylenia bądź zmiany zaskarżonego postanowienia.

W uzasadnieniu zaskarżonego przedmiotowego orzeczenia wskazano, że środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania można stosować wyłącznie wtedy, gdy są spełnione przesłanki określone w art. 249 § 1 i art. 258 k.p.k. Następnie słusznie stwierdzono, że ma to miejsce w przypadku oskarżonego A. S. Przesłanka ogólna z art. 249 § 1 k.p.k. – ustalenie, że zebrane dowody wskazują na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo – jest spełniona, skoro w obrocie prawnym pozostaje nieprawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie, którym skazano A. S. za popełnienie kilku przestępstw i wymierzono mu karę łączną 15 lat pozbawienia wolności. Odnosi się to również do innej przesłanki ujętej we wspomnianym przepisie, tj. do konieczności zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania. W tym względzie znajduje

zastosowanie art. 258 § 2 k.p.k., który stanowi, że m.in. w przypadku, gdy sąd pierwszej instancji skazał oskarżonego na karę pozbawienia wolności nie niższą niż 3 lata, potrzeba zastosowania tymczasowego aresztowania w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania może być uzasadniona grożącą oskarżonemu surową karą. Jest to samodzielna przesłanka stosowania najsurowszego środka zapobiegawczego, co słusznie zauważył Sąd Najwyższy, stosując wobec A. S. tymczasowe aresztowanie. Obiektywnie wysokie zagrożenie surową karą, realne zwłaszcza przy istnieniu nieprawomocnego wyroku skazującego, może bowiem uzasadniać obawę, iż oskarżony, chcąc uniknąć jej odbywania, będzie utrudniał lub nawet uniemożliwiał prawidłowy tok postępowania. Przesłanka ta tym bardziej aktualizuje się w przypadku A. S. , któremu za zbrodnię usiłowania zabójstwa wymierzono karę 13 lat pozbawienia wolności, a łącznie karę 15 lat pozbawienia wolności, tj. znacznie przewyższającą wskazaną w art. 258 § 2 k.p.k. granicę 3 lat pozbawienia wolności. Sąd Najwyższy zwrócił też uwagę, że obawa, iż oskarżony może podejmować działania mające na celu destabilizację prawidłowego toku postępowania jest zasadna tak z uwagi na wymierzenie mu wspomnianej surowej kary, jak też przy uwzględnieniu faktu, że tymczasowe aresztowanie stosowano wobec niego w toku całego postępowania karnego, od zatrzymania w dniu 14 stycznia 2020 r. Sąd miał również w polu widzenia okoliczność, że w stosunku do A. S. nie zaistniała żadna z wymienionych w art. 259 § 1-3 k.p.k. negatywnych przesłanek stosowania tymczasowego aresztowania oraz że uchylenie wyroku Sądu odwoławczego nastąpiło wyłącznie z uwagi na zaistnienie uchybienia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. – nienależytą obsadę tego Sądu i finalnie stwierdził, że „jedynie najsurowszy środek zapobiegawczy może zabezpieczyć prawidłowy tok dalszego postępowania”.

Przytoczona argumentacja jest przekonująca i nie można uznać, że skarżący skutecznie ją podważyli. obrońca starał się wykazać, że prawidłowy tok postępowania w niniejszej sprawie może zostać zabezpieczony także poprzez zastosowanie wobec oskarżonego wolnościowego środka zapobiegawczego oraz twierdził, że sam fakt wymierzenia przez Sąd pierwszej instancji surowej kary nie usprawiedliwia zastosowania tymczasowego aresztowania, bowiem „obawa bezprawnego utrudniania postępowania musi być uzasadniona i poparta

konkretnymi okolicznościami wskazującymi prawdopodobieństwo ich wystąpienia i wynikać z okoliczności ujawnionych w postępowaniu”. W ten sposób kwestionuje wyrażony w zaskarżonym postanowieniu pogląd, że „nieprawomocne skazanie na karę nie niższą niż 3 lata pozbawienia wolności, zgodnie z art. 258 § 2 k.p.k., stanowi samodzielną przesłankę stosowania tymczasowego aresztowania”. W tym jednak względzie nie sposób przyjąć, że zaistniało naruszenie przepisów postępowania, zwłaszcza że Sąd meriti odwołał się do utrwalonej linii orzecznictwa Sądu Najwyższego, odwołując się do postanowień tego Sądu: z dnia 19 sierpnia 2020 r., III KZ 46/20; z dnia 20 kwietnia 2021 r., I KZ 13/21; z dnia 29 września 2021 r., V KZ 47/21; z dnia 18 kwietnia 2024 r., II KK 434/23. Ponownie należy zwrócić uwagę, że unormowanie zawarte w art. 258 § 2 k.p.k. jest całkiem jasne oraz że potrzeba stosowania tymczasowego aresztowania wobec oskarżonego, któremu sąd pierwszej instancji wymierzył karę pozbawienia wolności, rysuje się tym bardziej wyraźnie, im bardziej kara ta przewyższa wymienioną w tym przepisie granicę 3 lat. Powołując przykład najbardziej wyrazisty, nie sposób zanegować, iż sam fakt wymierzenia oskarżonemu kary dożywotniego pozbawienia wolności nie uzasadnia potrzeby zastosowania (przedłużenia) wobec niego tymczasowego aresztowania w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania. Co prawda A. S. aż tak surowej kary pozbawienia wolności nie wymierzono, jednak bardzo przewyższa ona wspomnianą granicę 3 lat, uznaną w ustawie za karę surową. Nie jest też bez znaczenia przyczyna uchylecia wyroku Sądu odwoławczego, która nie podważa samej merytorycznej zasadności skazania oraz okres dotychczasowego pozbawienia oskarżonego wolności w odniesieniu do wymierzonej mu kary (nieco ponad 4 lata wobec 15 lat).

Zażalenie wniesione przez oskarżonego także nie zawiera argumentów, które przekonywałyby o wadliwości zaskarżonego orzeczenia. Przedmiotem dokonywanej przez Sąd Najwyższy kontroli jest postanowienie tego Sądu z dnia 8 maja 2024 r. wydane w składzie, który nie może być kwestionowany, a nie wcześniejsze postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie w przedmiocie stosowania wobec A. S. tymczasowego aresztowania. Jeżeli natomiast oskarżony podnosi, że wydanie zaskarżonego postanowienia nie zostało poprzedzone uzyskaniem od kierownictwa jednostki penitencjarnej informacji na temat

dotyczących go „wszystkich badań i zaleceń w/w lekarzy”, to należy stwierdzić, że odstąpienie od stosowania tymczasowego aresztowania powinno mieć miejsce, gdy już w chwili podejmowania decyzji sąd posiada jednoznaczne informacje, w świetle których pozbawienie wolności spowodowałoby poważne niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia oskarżonego. Tego rodzaju informacji w odniesieniu do A. S. Sąd Najwyższy nie posiadał i nie był obowiązany czynić w tym zakresie ustaleń, zwłaszcza że istniała konieczność niezwłocznego podjęcia decyzji po uchyleniu wyroku Sądu odwoławczego. Gdyby jednak okazało się, że stan zdrowia oskarżonego stoi na przeszkodzie jego dalszemu pobytowi w jednostce penitencjarnej, decyzję w tym względzie podejmie Sąd Apelacyjny w Warszawie, w którego dyspozycji A. S. będzie pozostawał.

W odniesieniu do zgłoszonego przez adw. M. L. wniosku o zasądzenie na jego rzecz kosztów pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu z urzędu należy wskazać, że nie było podstaw do uwzględnienia wniosku, skoro obowiązek obrońcy podejmowania czynności w sprawie ustał z chwilą zakończenia postępowania kasacyjnego, tj. po wydaniu wyroku przez Sąd Najwyższy, zaś obrońca nie został wyznaczony przez Sąd do wniesienia zażalenia, która to czynność zresztą nie jest objęta przymusem adwokackim.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

[J.J.]

[ms]

Jarosław Matras Zbigniew Puskarski Paweł Wiliński